

בעומדי על הגבול בין חיים ומוות, בטוחה שלא אחיה עוד, ברצוני להיפרד מידידי ומעבודותי. IO שנות עבודה. אספתי, קרעתי ושוב עבדתי על הכנות לתערוכות של תמונותי, ובמיוחד לתערוכה "פורטרטים של הילד היהודי". כעת אני מצילה, בהתאם לאפשרויות, כמה שניתן וכמה שמתאים למקום. את הכל אני משאירה בהפקר, ליד הגורל, עשרות עבודות שמן, פורטרטים של סופרים יהודים, רישומים ועוד. אינני מבקשת שבחים, אני רוצה רק שיישאר זכר אחרי ואחרי בתי הקטנה, הילדה המוכשרת מרגלית ליכטנשטיין - - את עבודותי אני תורמת למוזאון היהודי, שיוקם בעתיד כדי לשקם את חיי האמנות היהודית לפני המלחמה, עד לשנת 1939 ועד לאסון הנורא של הקיבוץ היהודי בפולין. אינני מסוגלת למסור פרטים על גורלנו המר, על הטרגדיה הגדולה של עמנו, אני משאירה זאת לעמיתי, סופרים יהודים. אני מבקשת מהאנשים, מהחברה, שימצאו את עבודותי, שידעו שהייתי חייבת לגזור סביב צורת התמונה כדי להתאים אותה לתנאים הקיימים. כעת אני רגועה. אני צריכה למות אבל את המוטל עלי עשיתי. אני מנסה לשמר זכר של עבודותי. היו שלום, חברי וידידי, הייה שלום עם יהודי, אל תאפשרו שחורבן כזה יחזור על עצמו.

געלע סקשטיין

בין הארגונים של ארכיון רינגלבלום, שנמצאו תחת ההריסות של גטו ורשה, היה ארגון אחד שהכיל את עבודותיה של געלע סקשטיין: כמעט 300 תמונות, אקוורלים, ציורים ורישומים. יש שם פורטרטים של הרבה סופרים יהודים, אבל המרגשים ביותר הם עשרות ציורי הילדים שלה: ילדים יהודים – ייסוריהם ושמוחתיהם, עיניהם הגדולות והרעבות; ילדים צעירים כורעים תחת עול החיים והפחד ממהומות, מלאי דאגה וחרדה, כבר ללא אם ואב. בין התמונות נמצא גם פורטרט עצמי – כנראה תמונתה האחרונה. פניה חדורי כאב, ספוגי ייסורים, וזעקתו המזועזעת של הגטו הנחרב תישאר נצחית. כאן הבאנו חלקים מצוואתה, שנכתבה בגטו ורשה ב־1 באוגוסט 1942, בזמן אחת האקציות.